

Asia: VN/12734/2019

Pakkoavioliiton mitätöinti ja ulkomaila alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustaminen

Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton päättäminen

- 1. Arviomuiston luvussa 2.1 on käsitelty Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton purkamismenettelyä ja ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan pakottamalla solmittu avioliitto voitaisiin kumota. Kumoamisen oikeusvaikutukset olisivat samat kuin avioerossa. Kannatatteko ehdotusta?**

Kyllä

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Arviomuiston mukaan pakottamalla solmitun avioliiton kumoamisen oikeusvaikutukset olisivat samat kuin avioerossa. Avioliittolain 31 §:n mukaan avioerohakemuksen yhteydessä voidaan käräjäoikeudelle esittää vaatimus ottaa käsiteltäväksi myös muita avioeroon liittyviä asioita. Näitä liitännäisasiota ovat yleisimmin lapsen huolto, asumista, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevat asiat. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen näkemyksen mukaan olisi lasten edun mukaista, että myös avioliiton kumoamisen yhteydessä voisi tarvittaessa saada päätöksen näistä edellä mainituista asioista samoin edellytyksin kuin avioeron yhteydessä.

Kun avioliiton saisi kumottua nopeasti ja puolisoien siviilisäädyn palautettua ennen avioliittoa vallinneeksi, on riskinä, että avioliiton kumoamista väärinkäytettäisiin niin, että puoliset voisivat sopia siitä, että toinen hakee avioliiton kumoamista pakottamisen perusteella ja toinen myöntää asian. Tällöin puoliset saisivat avioliiton kumottua nopeasti ja siviilisäätynsä ennallistettua avioliittoa edeltäväksi. On kuitenkin vaikea arvioida etukäteen, mitä mahdollisia haitallisia seurauksia tästä voisi aiheutua tai muodostuisiko väärinkäytöstä ylipäänsä ongelmaa.

- 2. Arviomuiston luvussa 2.2 on käsitelty Suomessa alaikäisenä tai muusta avioliiton esteestä huolimatta solmitun avioliiton purkamista ja päädytty siihen, että tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ei ole. Oletteko johtopäätöksestä samaa mieltä?**

Ei

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimi katsoo, että sääntömuutoksille ei ole tältä osin tarvetta.

On kuitenkin jossain määrin ristiriitaista, että Suomessa avioliiton ehdoton este on alaikäisyys, mutta kuitenkin avioliitto on mahdollista solmia puolison alaikäisyydestä huolimatta ja tällaista avioliittoa pidetään pätevänä edellyttäen, että vihkiminen on tapahtunut avioliittolain 15 §:n mukaisesti ja vihkijällä on ollut oikeus toimittaa vihkiminen. Toisaalta on myöskin ymmärrettävää, että näissä tilanteissa halutaan suojella jo syntynyttä oikeussuhdetta.

Ulkomailla solmitun alaikäisavioliiton tunnustaminen

3. Arviomuistion luvussa 3 on käsitelty ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustamista Suomessa. Arviomuistiossa ehdotetaan nykyisten säännösten täsmentämistä niin, että ulkomailla alle 18-vuotiaana solmittu avioliitto voitaisiin tunnustaa Suomessa vain erityisestä syystä, jos ainakin toinen puolisoista on asunut avioliiton solmimishetkellä Suomessa. Kannatatteko ehdotusta?

Kyllä

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Nykyisessä sekularisoituvassa yhteiskunnassa ei uskonnollista vakaumusta voitane pitää asiallisena perusteena muista poikkeavaan kohteluun. Myöskään kulttuuriset syyt eivät ole riittävä peruste poiketa yleisen yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksesta. Edelleen on syytä korostaa, että lastensuojelulain 6 §:n mukaan alle 18-vuotias on lapsi, samoin pääsääntöisesti YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 1 artiklan mukaan.

Sääntelyn tulisi estää poikkeuksetta avioliittojen tunnustaminen tilanteissa, joissa alaikäinen on lähetetty esimerkiksi aikaisempaan kotimaahansa vanhempien järjestämään tai näiden ja kolmannen osapuolen keskenään sopimaan avioliittoon lasta kuulematta.

Ulkomailla alaikäisenä solmittu avioliitto tulisi pääsääntöisesti tunnustaa vasta kun molemmat liiton osapuolet ovat täysi-ikäisiä. Tämä koskisi sekä sellaisia henkilöitä, joilla on Suomessa asuinpaikka ja joilla ei sitä ole. Poikkeuksellisesti tunnustaminen voisi olla mahdollista ennen täysi-ikäisyyttä tilanteissa, joissa tunnustamatta jättäminen johtaisi pariskunnan ja/tai lapsen kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen tai loukkaisi perhe-elämän suojaa avioliitossa tunnustamisasian tullessa vireille.

Alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustaminen vaatii tapauskohtaista harkintaa ja tulisi tehdä vain poikkeuksellisesti erityisestä syystä tai siinä tapauksessa, että kumpikin osapuoli on täysi-ikäinen ja ilmaisee oman vapaan tahtonsa olla avioliitossa.

4. Onko teillä kommentteja arviomuiston jaksossa 3.3 mainittuihin erityisiin syihin, joiden perusteella tällaisen avioliiton tunnustaminen voisi poikkeustapauksessa olla perusteltua?

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan näkökulmasta ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliitosta syntyneen lapsen aseman turvaaminen voisi olla erityinen syy avioliiton tunnustamiseen.

5. Onko arviomuistiossa ja sen taustalla olevassa selvityksessä arvioitu tunnustamissääntelyn ja -käytäntöjen nykytilan sekä eri vaihtoehtojen etuja ja haittoja riittävän kattavasti?

Ei

Perustelut

Arviomuistiossa ei ole esimerkiksi pohdittu syntymättömän lapsen asemaa tilanteessa, jossa pakottamalla solmittu avioliitto kumottaisiin ennen lapsen syntymää. Katsotaanko syntynyt lapsi silloin avioliiton ulkopuolella syntyneeksi, jolloin hänellä on lähtökohtaisesti vain yksi vanhempi ja huoltaja (äiti).

Muut huomiot

6. Onko teillä muuta lausuttavaa arviomuistiosta tai sen taustalla olevasta selvityksestä?

Helsingin kaupungilla ei ole edellä esitettyjen lisäksi muuta lausuttavaa muistiosta.

Lehtinen Katriina
Helsingin kaupunki